

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Дар'я Вороніна-Пригодій,

науковий співробітник

лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання,

Інститут професійної освіти НАПН України, м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-0545-1727>

Анотація. Державно-приватне партнерство в країнах Центральної Європи, не зважаючи на активну позицію Європейської комісії з просування даного питання, розвинуте досить неоднорідно. Ведучу позицію в реалізації проєктів державно-приватного партнерства посідає Німеччина, решта країн характеризується нейтральним ставленням до даного механізму. Найбільша кількість проєктів, реалізованих у рамках державно-приватного партнерства, припадає на енергетику, транспорт, водопостачання та санітарію, телекомунікації, освіти та охорону здоров'я.

Ключові слова: ДПП у Центральній Європі, державно-приватне партнерство (ДПП), інфраструктурні проєкти ДПП, освітні проєкти ДПП, проєкти ДПП з охорони здоров'я.

PRIORITY DIRECTIONS OF USING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE COUNTRIES OF CENTRAL EUROPE

Daria Voronina-Pryhodii,

Researcher of the Laboratory of

Foreign Systems of Vocational Education and Training of

the Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. Public-private partnerships in Central European countries, despite the European Commission's active position in promoting this issue, are quite heterogeneously developed. Germany takes the lead in the implementation of public-private partnership projects, while other countries are characterized by a neutral attitude to this mechanism. The largest number of projects implemented under public-private partnerships are in the energy, transport, water and sanitation, telecommunications, education, and healthcare sectors.

Keywords: PPPs in Central Europe, public-private partnerships (PPPs), infrastructure PPP projects, educational PPP projects, healthcare PPP projects.

Глобалізаційні процеси з інтернаціоналізації економічного і суспільного життя європейських країн, інтеграція державного та приватного сектора економіки у сфері освіти актуалізують необхідність аналізу європейського досвіду з розвитку процесів державно-приватного партнерства (ДПП) (Вороніна-Пригодій & Кравець, 2022, с. 57).

Проєкти державно-приватного партнерства залучають як державний, так і приватний сектори для надання послуг та реалізації товарів, які зазвичай постачаються державним сектором, при цьому відбувається послаблення

жорстких бюджетних обмежень, що супроводжують державні витрати (Вороніна-Пригодій, 2022). Однак на сьогодні кошти ЄС мало використовуються для ДПП. Хоча політика Комісії протягом кількох років заохочувала використання державно-приватного партнерства (наприклад, стратегія «Europe 2020 strategy») як потенційно ефективного засобу реалізації проектів (European Commission, 2020, с. 20). «Європа також повинна зробити все можливе, щоб використовувати свої фінансові можливості, шукати нові шляхи у використанні комбінації приватних і державних фінансів, а також у створенні інноваційних інструментів для фінансування необхідних інвестицій, включаючи державно-приватні партнерства».

На сьогодні відсутня чітка градація країн, що відносяться до Центральної Європи (Central Europe / Middle Europe / Median Europe), але разом з тим, незалежно від класифікацій, обов'язково до складу входять: Німеччина, Швейцарія, Ліхтенштейн, Австрія, Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина.

Ринок ДПП ЄС здебільшого зосереджений у Великобританії, Франції, Іспанії, Португалії та Німеччині, які реалізували проекти на 90 % усього ринку протягом 1990-2016 років (European Court of Auditors, 2018, с. 16).

Отже, серед країн центральної Європи ведучі позиції з реалізації проектів ДПП посідає Німеччина. Наразі громади використовують ДПП здебільшого для забезпечення інфраструктури, для освітніх та спортивних/туристичних/дозвільних цілей (на кожен з цих сфер припадає приблизно по 30 відсотків усіх проектів), в той час як федеральні землі та центральний уряд беруть участь у ДПП переважно для будівництва транспортної інфраструктури, в'язниць та адміністративних будівель (McQuaid & Scherrer, 2008, р. 14). Інші країни характеризуються нейтральним ставленням до державно-приватного партнерства.

В Європі Швейцарія демонструє один з найнижчих показників ДПП. Вважають, що спочатку потрібно пройти певний шлях, перш ніж досягти можливого консенсусу щодо робочих схем як розумних і виправданих засобів надання державних послуг. Законодавство також має бути посиленим, щоб забезпечити міцну основу для реалізації ДПП, а спеціальні інституції мають бути створені, щоб допомогти державним органам влади у впровадженні таких механізмів та забезпечити їх необхідними навичками (Athias, 2019, 202-203).

В Австрії використовують ДПП як засіб контролю над бюджетами, коли інвестують у нову інфраструктуру або починають інші великі проекти цивільного будівництва чи розвитку (Present problems or challenges, 2008, с. 9-11). Проекти державної інфраструктури в Австрії, і зокрема ДПП, зазнають певних змін. Протягом останніх кількох років основна увага ДПП була зосереджена на соціальній інфраструктурі, зокрема школах, лікарнях та інших медичних закладах. Багато з них були побудовані за так званою *Betreibermodelle*, тобто за моделлю будівництва, фінансування та експлуатації. Однак фокус явно зміщується в бік інфраструктури, пов'язаної з

цифровізацією та зміною клімату (Hamerl, 2022). Проєкти ДПП на рівні муніципалітетів в середньому є невеликими, а в енергетичних проєктах переважають "підрядні" моделі. Центральні землі беруть участь переважно в освітніх і технологічних проєктах, тоді як більшість проєктів федеральних земель – у транспортному секторі (McQuaid & Scherrer, 2008, p. 14).

У Чехії на основі даних, зібраних з 2065 муніципалітетів, встановлено, що ефективність запровадження проєктів ДПП залежить від обсягів фінансування. Проєкти державно-приватного партнерства для малих муніципалітетів є дорожчими, ніж інші форми надання послуг (Soukoroová et al., 2017, с. 201).

Відділ державно-приватного партнерства Словенії наглядає за розвитком і впровадженням проєктів ДПП. При цьому наголос здійснюється на довгостроковому партнерстві між державним і приватним секторами, метою якого є забезпечення високоякісної інфраструктури та державних послуг. Окрім довгострокового співробітництва, головною особливістю проєктів ДПП є розподіл проєктних ризиків, причому ці ризики в основному бере на себе приватний партнер (Ministry of transport of the Slovak Republic, 2023).

У Польщі ДПП все ще є не дуже популярною формою співпраці; загальні інвестиції в проєкти ДПП становлять лише 1,7 % від загальних державних інвестицій і 0,4 % від загальних інвестицій приватного сектора в основний капітал. Незважаючи на початкову недовіру до ДПП, здавалося, що ця форма фінансування швидко стане популярною в Польщі. Проте ці оптимістичні очікування не виправдалися (Myszczyzsyn, 2022, с. 2).

Досвід Угорщини показує, що ДПП може бути хорошим інструментом у руках держави, але його переваги не реалізуються автоматично. Проєкти потребують попереднього розумного обговорення, здійснення експертизи, але цього не відбулося. Це одна із причин відсутності успіху угорських контрактів на ДПП. Інша причина – правове інституційне середовище Угорщини, яке потребує відповідного вдосконалення (Varga, Desember 2022).

Встановлено, що найбільша кількість проєктів, реалізованих у рамках ДПП припадає на три сектори економіки (Fabre & Straub, 2021, с. 8): інфраструктура (енергетика, транспорт, водопостачання та санітарія, телекомунікації); освіта; охорона здоров'я.

Список посилань

Вороніна-Пригодій, Д. А. (2022). Європейський досвід державно-приватного партнерства зі створення програм працевлаштування та зайнятості молоді. *Інноваційна професійна освіта*, 1(2), 50-52. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733359>

Вороніна-Пригодій, Д. & Кравець, С. (2022). Регіональні особливості європейської системи державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. *Professional Pedagogics*, 1 (24), 56-63. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.42-50>

Athias, L., Macina, M. & Wicht, P. (2019). Public-Private Partnerships: A

Swiss Perspective. In: A. Ladner, N. Soguel, Y. Emery, S. Weerts, S. Nahrath (Eds), *Swiss Public Administration. Governance and Public Management*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92381-9_11

European Commission. (2010). *Communication from the Commission. EUROPE 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%2007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

European Court of Auditors. (2018). *Public Private Partnerships in the EU: Widespread shortcomings and limited benefits*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/en/>

Fabre, A. & Straub, S. (2021). The Impact of Public-Private Partnerships (PPPs) in Infrastructure, Health and Education. *Working Papers*, 986, 106. https://www.tse-fr.eu/sites/default/files/TSE/documents/doc/wp/2019/wp_tse_986.pdf

Hamerl, T. (2022). Austria: PPP & Infrastructure Projects Going Digital and Green. *CEE Legal Matters*. <https://ceelegalmatters.com/austria/20390-austria-ppp-infrastructure-projects-going-digital-and-green>

McQuaid, R. W., & Scherrer, W. (2008). Public Private Partnership in the European Union: Experiences in the UK, Germany and Austria. *Central European Public Administration Review*, 6(2), 7-34. <https://doi.org/10.17573/cepar.v6i2.105>

Ministry of transport of the Slovak Republic. (2023). *PPP Projects*. <https://www.mindop.sk/ministry-5191/ppp-projects/ppp-projects>

Myszczyzyn, J. (2022). The Development of Public-Private Partnership (PPP) in Poland - Selected Examples. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, Article ID 419362. DOI: 10.5171/2022.820332

Present problems or challenges. (2008). Good Practice in the Relationship between Local/Regional Authorities and the Private Sector «Public-Private Partnerships (PPP)». <https://rm.coe.int/168074720b>

Soukopová, J., Vaceková, G. & Klimovský, D. (2017). Local waste management in the Czech Republic: Limits and merits of public-private partnership and contracting out. *Utilities Policy, Elsevier*, 48(C), 201-209. <https://ideas.repec.org/a/eee/juipol/v48y2017icp201-209.html>

Varga, J. (Desember 2022). PPP and Hungary: What should we do for success? *RECENT CHALLENGES IN GOVERNING PUBLIC GOODS & SERVICES*. Website of the MTA–DE Public Service Research Group. <https://publicgoods.eu/comment/750#comment-750>